HALK BİLGİSİ HABERLERİ

İstanbul, Eminönü Halkevi Dil, Edebiyat ve Tarih şubesi tarafından çıkarılır aylık mecmua

Yazı İşleri Müdürü : MEHMET HALİT BAYRI

Yıl : 6 Şubat 1937 Sayı : 64

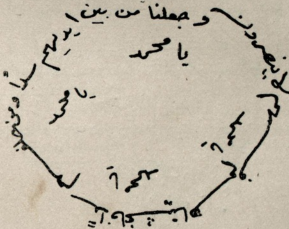
- Geçen sayıdan devam -

II

Kaçağın, gurbette olan kimsenin geri gelmesi ve çalınan eşyanın bulunması için yapılan büyüler :

1

Bir kimsenin kulu kaçsa. Bunu yazup koz kabına koyup yattuğu yerde göme koya. Kaçan kul durmayup gele :

2

Bir kimsenin kulu kaçsa. Bunu yazalar. Ve ol kaçan glamın sakin olup yattuğu yerde göme koyalar. Yolu bağlanup gidemeyüp geri gele.

يا الله

يا الله

يا الله

يا الله

يا الله

يا الله

Başını çevirdim filân bin filânın

3

Kul veya diğer bir kimse. Bunu yazup koz kabına koyup yattuğu yerde göme koya. Gerü döne gele:

ابو بكر رضى الله عنه

4

Bir kimsenin kulu kaçsa. Bunu yazup yattuğu yerde göme koya. Kaçkun döne gele.

ابو بكر

على بستم طريقه عمر

فلانه

عثمان

5

Kul veya diğer bir kimse kaçsa. Bunu yazup kapuya asa koya. Geri döne gele :

رجع. صاجع. ارجع. رجعها. رجى. راجى. رجع. filân bin filân يرجع. راجعه.
فهوالله يارحمن. يارحيم. ياالله. برحمتك يا ارحم الراحمين.

Kaçkun ardınca والضحى süresin yazup asa koyalar. Döne gele.

6

Gitmiş kimseyi geri getirmek için her gece bir tane daire ateşe bırağa. Ol saat ol kişi geri gele. Daireler bunlardır :

7

Bir kimseyi bir şehirden bir şehire götürmek murat olsa bu tılsımı misk ve safran ile yedi pâre kâğıda yaza. Her birin bir gün evde bırağa acayip göre. Tılsım budur :

8

Eğer dilersen ki bir kimseyi ıraktan götüresin. Bu tılsımı yedi pâre kâğıda yazğıl. Yedi gün ocağa bırakğıl. Eğer ayağında demir bukağı dahi var ise hazır gele. Tılsım budur:

9

Eğer dilersen ki bir kimseyi bir irak yoldan götüresin. Bir dokulmadık saksı pâresine bu tılsımı yaza ve evde bırağasın. Tılsım budur :

10

Bir kimsenin nesnesi uğurlansa. Kim alduğun bilmek dilese. Bu harflerin her birin bir pâre ekmek pâresine yazalar. Bir araya koyalar. Kaç adam varsa her birin biri yiye. Kangisi çiynayup yudamaz ise ol almıştır. Ol harfler budur :

11

Eğer bir kişi gider olsa. Gitmekten kalmak istese. Bu tılsımı yedi pâre kâğıt üzerine yaza. Her gün birisin evde bırağa. Ol kişi yolculuktan kala. Tılsım budur:

III

Soğutmak ve ayırmak,dil ve uyku bağlamak, süründürmek ve öldürmek için yapılan büyüler

1

Soğukluk için. Bunu yaza. Suyun içure. Gaflet nebaşet :

ا ب ت ث ج ح

خ د ذ ر ز س

ش ص ض ط ظ ع

غ ف ق ك ل م

ن و ه لا ي

2

İki kişiyi birbirinden ayırmak için arpanın üzerine bin kere ihlâs okuyalar. Ol arpayı bir pâre hamura koyup bir merkebe yedireler. Bî ihtiyar ayrıla.

3

İki kişiyi birbirinden ayırmak için bu tılsımı bir pâre ekmek üzerine yaza. Siyah bir kelbe yedire. Ol tılsım budur:

4

Dil bağı için. Bir dutulmadık yeni kilit üzerine yedi kere okuya. Kilitliye. Bir taş altına koya. Üç ihlâs ve üç fatiha okuya. Ve yedi kez bunu okuya. Yüce Tanrı görgel.
birle kilitledim. قولهوالله احد ile bağladım. الحمدلله. یا رحمن. یا رلفاغل. سبحان
Bin bir adlı .مدد. الله. یا الآحری Bin yerde kilit urdum. Perkettim. Muhammed - Mustafanın mührün üzerine urdum diye. Bir ağır taş altına bastura koya.

5

Dil bağı için. Bin nohut alasın. Her birin üzerine birer kere ihlâs okuyup varup makberelerde saça. Bu meşhet halkı nice söylemezse. Dünyadan yüz döndürdülerse filân dahi filâna söylemesün diye. Nice dilerse niyetle efsunlıya.

6

Dil bağı için. Bir pâre kâğıda yaza. Andan sen taşa altında göme. Diyeki sende meyyit nice yatursa oldahi dili bağlana diye. Ol kimse meyyit gibi ola.

7

Dil bağı için. Kırk bir tane buğday ala. Her bir tanenin üzerine Elem terekeyfe suresin okuya. Bir tavuğa yedire. Her kim niyetine okusan filânın dilin bağladım filân üzerine. Asla nutuk etmiye.

8

Uyku bağıçün. Bir kara saplu bıçağa elem neşrahlek suresini yaza. Sapına değen yere göme koya. Hatta çığırmayınca güzüne uyku girmiye.

9

Bir kimsenin ölmeyüp sürünmesi için büyü yapılacak kimsenin bal mumundan küçük bir heykeli vücude getirilir. Daha doğrusu bal mumundan insan vücuduna benzeyen bir cisim yapılır. Bunun iki omuzuna birer iğne saplanır. Bundan sonra bir mezarlık önündeki üç yol ağzına gömülür. Yahut bir hamamın eşiğine konur. Bu suretle istihdaf edilen kimse ölünciye kadar sürünür.

10

Bir kimseyi öldürmek içün. Bir kalıp kullanılmamış beyaz sabunun dört tarafına kırk bir iğne deliği açılır. Bu sabun kalıbı okunur, üflenir ve kefenlenir. Tercihen büyü yapılan adamın evindeki kuyuya, olmazsa diğer bir kuyuya atılır.Sabun kuyuda erirken büyü yapılan kimse de yayaş yavaş zayıfler, kudretten düşer. Nihayet hastalanarak yatağa girer. Sabun kuyuda tamamen eriyip bittiği zaman da ölür.

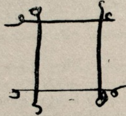
11

Bir kimseyi öldürmek içün. Bir tane kuru bakla alınır. Okunur, üflenir. Ondan sonra bakla tanesi ağzına kadar su dolu yeşil bir çömlek içine bırakılır. Çömleğin ağzı iyice kapatılır. Bakla çömlekteki suyun içinde gevşeyüp şişer ve o şişdikçe büyü yapılan kimsenin vücudu da şişmeğe başlar. O kimse nihayet yerinden kımıldayamıyacak hale gelir, hiç bir tarafı tutmaz. Bakla tamamen dağılınca o kimse de ölür.

12

Talâk içün. Bir dutılmadık kaşık alasın. İçine su koyasın. Ol suya bu

tılsımı bırağasın. Göbeğinin dört parmak üstüne gömleğini dörtü kaşığı koyasın. Bu sureti üç defa yapasın. Her defasında üçer kerre نصر من الله وفتح قريب diyesin. Üç gün bekliyesin. Talâk vaki olur. Ol tılsım budur:

MUHTELİF BÜYÜLER

1

Çocuk husulü içün. Bir hatunun evlâdı olmasa. Bunu yaza. Sol kolunda götüre. باذالله اولادى اولا.

به به به به به به به به به به

على على على على على على على على على على

ده ده ده ده ده ده ده ده

هم هم هم هم هم هم هم هم هم هم هم

ليلى ليلى ليلى ليلى ليلى ليلى

فتحه آخرما الفه

باذن تجر وجلاله والله

عنده اجر عظيم

2

Bir hatunun südü az olsa. Veyahut hiç olmasa. Bu adları memesine yazalar. Oğlan bele eme. Südü çok ola. Ol adlar bulardır:

يوحنا ببد وياتنع

3

Her murat içün. Altı bin altı yüz yetmiş altı elif geçire. Yüzde bir ya mubarek elif. Ya aziz elif. Ya şerif elif. Beni muradı maksuduma ir gür diye

4

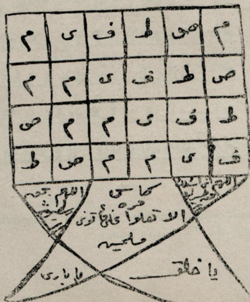
Her murat içün. Bu tılsımı bele götüre.

5

Her murat husuli içün. Her kim bu tılsımı bazusunda götüre. Her ne maksudu varsa hasıl ola. Ol tılsım budur :

6

Herkim bu tılsımı götürse ol kimsenin gündengüne bahtı açıla. Tarakkide ola. Tılsım budur:

7

Bir kimsenin davası olsa. Bunu yaza. Suya bırağup ol su ile yüzün yüye. Davası üstün ola.

8

Herkim bu levh götürse cemi hastalıktan emin ola. Gayet eyle mücerreptir.

9

Bir suçlu kişi yazup daim yanında götüre. Her gez kimse ana zafer bulmaya. Tılsım budur:

10

Düşmanlar içün ve yavuz söz söyleyenler içün bu tılsım yazup sağ bazusuna bağlıya. Amma geyik derisine yaza. Anların her belâsından emin ola. Tılsım budur:

- devam edecek -

Mehmet Halit Bayrı

İSTANBUL MASALLARI

— Geçen sayıdan devam —

TOPAL PİLİÇ

— Derebeyine, alacağımı istemeğe, demiş.

Canavar hemen:

—Beni de götürür müsün? Diye sormuş.

Topal piliç korkusundan:

— Hay hay, enseme atla, demiş.

Yine yola koyulmuşlar. Bu sefer yük ağırlaşmış. Bir az gittikten sonra önlerine bir çay çıkmış. O da pilice sormuş:

— Nereye gidiyorsun? Demiş.

Piliç de:

— Derebeyine, alacağımı istemeğe, cevabını vermiş.

Çay:

— Beni de götür, demiş.

Topal piliç razı olarak bu küçük çayı da ensesine yerleştirmiş. Zavallı pilicin yükün altında neredeyse canı çıkacakmış. Nihayet şatonun kapısına varmışlar. Kapıyı çalmışlar. Kapıcı pencereden bakarak:

— Ne istiyorsunuz? Diye sormuş.

Piliç de:

— Derebeyinden alacağımı istemeğe geldim, yanına çıkmak istiyorum, demiş.

Kapıcı pilice acımış:

— Sen o fikirden vazgeç. Bey şimdi kimseyi görmek istemez, demiş.

Piliç israr etmiş:

— Hayır, aç aç, o beni bilir, huzuruna da kabul eder, demiş.

O sırada derebeyi de sofrada imiş. Gidip haber vermişler. Bey kahkaka ile gülerek:

— Tanıdım. tanıdım, topal piliç değil mi? Kümese alınız, demiş.

Topal piliç avlu kapısından girmiş. Fakat kendisini beyin yanına almayıp kümese kapamışlar. Kümeste marul gagalamakta olan horoz topal pilici iyice süzmüş. Tavuklar da toplanıp topal pilici gagalamağa başlamışlar. Topal piliç gagalanmağı hiç sevmezmiş. Bir köşeye çekilerek bağırmağa başlamış:

— Tilki, ensemden çık, imdadıma yetiş, yoksa öleceğim, demiş.

Tilki atlayıp çıkmış, bütün tavukları yemiş. Bir az sonra tavuklara yem vermeğe gelen hizmetci, kümeste bir yığın tüyden ve misafir topal

Piliçten başka bir şey görememiş. Koşarak beye haber vermiş. Bey çok kızmış, pilicin mandrayaatılmasını emretmiş. Topal pilice mandrada da rahat vermemişler. Koyunlar onu rahatsız etmişler, boynuzlarile itip kakmışlar.

Topal piliç bu sefer de:

— Canavar, ensemden atla, imdadıma yetiş, yoksa öleceğim, diye yalvarmış.

Canavar meydana çıkarak bütün koyunları yemiş. Bey bunu da haber alınca küplere binmiş;

— Çabuk bir ateş hazılayın, şunu diri diri ateşe atayım, demiş.

Ateşi hazırlamışlar. Topal pilici beyin eline vermişler. Zavallı piliç tiril tiril titreyerek:

— Çay, çabuk ol, ensemden in, imdadıma yetiş, diye yalvarmağa başlamış.

Derhal oraları sel kaplamış. Bey de, adamları da boğulmuş. Topal piliç sarayın sahibi olmuş. Meşhur darbı meseledir; «iyilik eden iyilik bulur, kötülük eden kötülük bulur» muş....

NARİNCE HANIM

Bir varmış bir yokmuş, evvel zaman içinde, kalbur saman içinde bir kadının bir özü, bir de üvey kızı varmış. Kadının kendi öz kızı çirkin, fakat üyey kızı Narince Hanım çok güzelmiş. Narince Hanımın asıl annesinden kalma bir danası, bir de horozu varmış. Bunlara üvey anası hiç bakmaz, bilâkis Narince Hanım hizmet edermiş. Bir gün Narince Hanıma üvey anası bir az iplik vererek:

— Kız, Narince, al şu ipliği, işle, tara, akşama kadar her kalde bana getir, demiş.

Narince Hanım yalvarmış:

— Nasıl olur anneciğim? Bu kadar ipliğin işlenip taranması akşama kadar bitmez, diyebilmiş. Üvey annesi israr etmiş:

— Nasıl bitmezmiş, sen her zaman böyle yaparsın, benim işimi görmemek için bin müşkilât çıkarırsın, diye öfkelenmiş.

Bu söz üzerine Narince Hanım iplikleri almış, işlemek için kıra gitmeğe karar vererek yola çıkmış. Ağlaya ağlaya hem gider, hem de, bu işi akşama kadar nasıl başaracağım, dıye düşünürmüş. Derken efendim yolda bu halde yürürken ihtiyar bir kadına rastlamış. Kadın, kızı ağlar görünce:

— Kızım ne oldun, böyle ağlaya ağlaya nereye gidiyorsun? Diye sormuş.

Kız:

— Ah nineciğim, halimi, ne olduğumu hiç sorma, nasıl ağlamıyayım,

üvey annem bana şu iplikleri verdi, işle, tara, akşama kadar bana mutlaka getir, dedi, demiş. İhtiyar kadın:

— Aa!.. o da bir şeymi, onun için de ağlanır mı hiç, sen üzülme, benimle beraber gel, elbet bir çaresini buluruz, diye teselli etmiş.

Bunun üzerine kadın, kızı yanına alarak kendi evine götürmüş. Ona:

— Kızım sen benim başımı bitle, ipliği de ineğe verelim, o ağziyle işleyip hazırlasın, demiş. Kız kadının dediği gibi yapmış. İpliği ineğe vermiş. İnek ipliği ağziyle işlemeğe başlamış. Kız da ihtiyar kadının başını bitlemiş. İhtiyar kadın başı bitlenirken:

— Kızım başımda ne buldun? Diye sormuş.

Kız da:

— Altından bit buldum, demiş.

İhtiyar bunun üzerine:

— Altından bit yüzünde bitsin, demiş.

İhtiyar kadının bu duası üzerine kızın yüzünde altından bitler bitmeğe başlamış. O sırada İnek de ipliği işleyip hazırlamış. İhtiyar kadın bunun üzerine :

— Şu karşıda bir dere var, oraya git, derenin suyu beyazdır. O su ile yüzünü yıka, sonra bir az daha ileri git. Orada da bir dere vardır. Bu derenin suyu da siyahtır. Bu siyah su ile de saçlarını, kaşlarını ve gözlerini yıka. Sonra o dereyi de geç, önüne bir dere daha çıkar, onun suyu da kırmızıdır. O su ile de yanaklarını ve dudaklarını yıka ... Demiş.

Kız İhtiyar kadınının sözü üzerine kalkmış, karşıki derenin kenarına gitmiş, görmüş ki, bu derenin suyu hakikaten beyazdır. Hemen eğilmiş, yüzünü yıkamış. Derhal çehresi ayna gibi beyaz ve parlak olmuş Bir az daha gitmiş, ikinci derede de saçlarını, kaşlarını ve gözlerini yıkamış, derhal saçları, kaşları ve gözleri simsiyah olmuş. Oradan üçüncü derenin kenarına giderek bu defa da yanaklarını dudaklarını yıkamış. Kızın dudakları ve yanakları kızıllaşmış. Oradan koşa koşa ihtiyar kadının evine gelmiş. Kadın bunu görünce:

— Haydi artık vakit geldi, ineğin işlediği iplikleri al, evine git, demiş.

Kız iplikleri almış, doğruca üvey anasının evine gelmiş. Üvey anası kapının önünde meğer kızı bekliyormuş. Kızı görür görmez şaşırmış. Narince Hanım kendini anlatınca üvey annesi kızın daha güzelleştiğini görerek hiddetle hemen sormuş:

— İplikleri işledin mi?Demiş.

Kız:

— İşledim anneciğim, işte hepsi hazır, diye cevap vermiş.

Narince Hanımın üvey annesi iplikleri almış, muayene etmiş ve bir kusur bulamamış. Homurdana homurdana içeri girmiş. Narince Hanım,

üvey annesini kızdırmadığına memnun olmuş. O gece yatmışlar, ertesi sabah Narince Hanımın üvey annesi bu defa kendi kızına bir yığın iplik vermiş ;

— Bunları al, kıra git, akşama kadar işle, Narince Hanım gibi güzelleşip gel, diye emretmiş.

Kız iplikleri almış, fakat bunları akşama kadar işliyemiyeceğini düşünerek ağlıya ağlıya yola düzülmüş. Yalda Narince Hanımın rastladığı ih- ihtiyar kadına bu da tesâdüf etmiş. İhtiyar ona:

— Kızım ne ağlıyorsun? Diye sormuş.

Kız cezap vermiş:

— Nasıl ağlamıyayım nineciğim, annem bir yığın iplik verdi. Akşama kadar bunları işleyip getir, dedi, bunun için ağlıyorum, demiş.

İhtiyar da:

— Annen başka bir şey söylemedi mi? Diye sormuş.

Kız bunun üzerine:

— Narince Hanım gibi güzelleş, öyle gel dedi, demiş.

İhtiyar kadın:

— O bir şey değil, sen benimle gel, demiş.

Bu söz üzerine kız ihtiyar kadının evine gitmiş. Kadın iplikleri ineğe vermiş. Fakat kızdan şüphelendiği için ineğe, iplikleri eyi işlememesini söylemiş. Kendisi de, kızın önüne oturarak;

— Kızım başımı bir az bitler misin? Demiş.

Kız ihtiyar kadının başını bitlemeğe başlamış. Kadın buna sormuş:

— Kızım başımda ne buldun? Demiş.

Kız cevap olarak:

— Mantar buldum, demiş.

İhtiyar kızmış:

— O halde mantar senin yüzünde bitsin, diye intizar etmiş.

Bu beddua neticesinde kızın yüzünde mantarlar bitmiş. O sırada inek de iplikleri gelişi güzel işlemiş. İhtiyar, kıza:

— Kızım şu karşıdaki dereye git, o derenin suyu beyazdır. Onunla saçlarını, kaşlarını yıka, sonra bir az ötede bir dere daha vardır. Oraya da giderek akan siyah su ile yüzünü yıka, ondan sonra bir az daha ilerideki dereye git. O derenin suyu da kırmızıdır. Onunla da boynunu ve ellerini yıka, demiş.

Kız bu öğüt üzerine gitmiş. Beyaz derede saçlarını, kaşlarını, siyah derede yüzünü, kırmızı derede boynile ellerini yıkamış. Zaten çirkinken büsbütün maskaraya dönmüş ve iplikleri alarak akşam üstü anasının evine gelmiş. Meğer annesi kapının önünde kızını bekliyormuş. Kendine doğru çirkin, kapkara bir kızın geldiğini görünce şaşırmış, sonra bunun kendi

kızı olduğunu anlayınca bağırıp çağırmağa başlamış, ipliklerin işlenmesini de beğenmeyince fena halde hiddetlenmiş, kıza bir güzel dayak atmış. Fakat içine de haset kurdu girmiş. Üvey kızını kıskanmağa başlamış. Narince Hanıma zarar vermek çarelerini aramağa koyulmuş.

Bir gün Narince Hanımı nasıl müteessir edeceğini düşünürken kızın anasından kalma dana hatırına gelmiş. Danayı kestirirse Narince Hanımın mütessir olacağını tabiî bulark buna teşebbüs etmiş. Narince Hanıma:

— Haydi kızım, yarın çamaşır yıkayacağız. Sen şu testileri al, kırdaki çeşmeye git, bize bir az su getir, demiş.

Narince Hanım küçük,testiler büyükmüş. Kız testileri doldurunca kaldıramıyacağını anlamış, ağlaya ağlaya kıra çıkarken yine o ihtiyar kadına tesâdüf etmiş. Kadın hemen sormuş:

— Nereye böyle kızım, niçin ağlıyorsun? Demiş

Kız gene ağlıya ağlıya:

— Üvey annem beni suya saldı, annemden kalma danamı kesecek, demiş.

İhtiyar cesaret vermiş:

— Zarar yok kızım, sen ağlama, dana kesilirse hiç tadına tuzuna bakma, yalnız kemiklerini toprağa göm, kâfi, demiş.

Kız, kırdan su getireceğim diye uğraşırken evde üvey annesi danayı kestirmiş. Eve dönen kız bu hakikatı öğrenince müteessir olmuş. Fakat ihtiyar kadının dediği gibi tadına tuzuna bakmamış ve dananın kemiklerini alıp torağa gömmüş.

Bir zaman sonra padişahın oğlu evleniyormuş. Üvey ana bir sahanın içine bir az kül, külün içine de pirinç koyarak Narince Hanıma vermiş:

— Kız Narince, bu sahanın içindeki pirinçleri ayıkla, demiş, ve kendi kızını alarak düğüne gitmiş. Narince Hanım sahanı önüne koyarak, nasıl ayıklıyacağım? Diye düşünüp duruyormuş. O sırada kapı açılmış, içeriye o ihtiyar kadın girmiş.

— Ne oldun kızım? Diye sormuş.

Kız sahanı göstererek:

— Ah nineciğim. O zalim anam bunun içinden pirinçleri ayıklamamı söyledi. Ben bunları nasıl ayıklıyayım, diyerek ağlamağa başlarmış.

Nine:

— Ağlama kızım. Ondan kolay ne varki, demiş ve bir tavuk getirerek sahanın içine koymuş. Tavuk, kıt, kıt, diyerek pirinçleri birer birer yutmuş. İhtiyar nine tavuğu keserek pirinçleri karnından çıkarmış.

Bundan sonra ihtiyar nine Narinceye:

— Şimdi kızım, danayı gümdüğün yere git bak, sonra bir cebine kül, bir cebine da altın koy ve düğün evine git. Külü annenle üvey kardeşine, altınları de diğer hanımlara serp, biraz otur sonra kalk, demiş.

Kız hemen kalkmış ve danayı gömdüğü yere gitmiş, birde bakmış ki, sırmalı altınlı elbiseler, altın eğerli bir at ve bir çift altın papuç orada duruyor. Bunları hemen alarak eve gelmiş. Elbiseleri ve papuçları giymiş, atına binmiş ve düğün evine gitmiş. Herkes padişahın kızı geldi zannederek hürmet etmiş, ikram etmiş. Kız biraz oturmuş ve kalkmış. Ev sahipleri:

— Ne oldunuz? Biraz daha oturunuz, demişlerse de, O:

— Bey erken gelecek, onun için gitmeliyim, diyerek kalkmış. Üvey annesine ve kardeşine kül serpmiş, diğer misafirlere de altın atmış ve çıkmış.

Acele gelirken papucunun biri dikene takılarak dereye düşmüş. Tek papuçla eve dönmüş. Elbiseleri toprağa gömmüş ve atını saklıyarak eski elbiselerini giymiş, oturmuş. Akşam üvey annesi ve hemşiresi eve gelmişler..

— Narince, biz bugün neler gördük bilsen. Genç Padişahın kızı düğüne geldide bize altın serpti. Sen de olsaydın da görseydin, demişler.

Başka bir kasabada Padişahın oğlu ava çıkmış, yolda gelirken bir dereden geçecek olmuş. Atı ürkmüş. Deredeki altın papucu görmüşler. Hemen Padişahın oğluna vermişler. O da:

— Bu papuç kimin ayağına olursa onu alacağım, demiş.

Aramışlar, taramışlar. Papuç kimsenin ayağına olmamış. Nihayet bir gün bu mahalleye gelmişler. Evvelâ papucu Narincenin üvey kardeşine giydirmişler. Papuç olmamış. Fakat kızın parmaklarını kırmışlar:

— Oldu, oldu, demişler.

Padişahın oğlu da evlenmeğe karar vermiş. Düğün günü kızı almağa gelmişler. Kızın annesi, Narinceyi ve onun horozunu bir sepetin altına saklamış. Horoz mütemadiyen:

— Gukirikuuu .... Güzel Narince hanım sepetin altında.... Mantarlı kız atın üstünde..... Diye ötmeğe başlamış. Kızın annesi, kış, diye horozu kov muş. Gelin alıcılar mantarlı kızı alıp götürmüşler.

Bundan sonra üvey ana düşünmeğe başlamış. « Ne yapsam da şu Narinceyi ortadan kaldırsam?» Diyormuş.

Bir gün eve bir cadı karı gelmiş. Akşama kadar oturmuşlar. Giderken üvey ana ona elma vermiş. Cadı karı:

— Ben Bunları nasıl götüreyim? Bari Narince Hanım bunları benimle beraber gelerek eve kadar götürsün, demiş. Üvey ana:

— Hay hay teyzeciğim, götürsün, demiş ve Narincenin eline elmaları vermiş. Cadı karı ile Narince epeyce gitmişler. Hava kararmağa daşlamış. Narince, kadına:

— Teyzeciğim artık ben döneyim, evin yolunu bulamam, demiş. Kadın razı olmuş ve elmaları alırken yere düşmüş,

— Ne olur yavrum şunları topla da bana ver, demiş. Kız elmaları toplamağa koyulmuş. Cadı karı da o sırada kaçmış.

Kız, kadının kaçtığını anlayına ağlamağa başlamış. Bir ağacın üzerine çıkarak gecelemiş. Sabah olmuş. Uzaklarda bir duman görmüş. Bunun bir ev olduğunu anlıyarak oraya doğru gitmeğe başlamış. Evin yanına gelmiş, birde bakmış ki burası devlerin evi.. İçeri girmiş, evde hiç kimse yokmuş. Etrafı iyice süpürmüş, temizlemiş, yemekler yapmış ve devlerin yataklarını sermiş. Sonra saklanmış.

Dev kardeşler eve gelmişler, şaşırmış kalmışlar.

— Bu ne hal? Diyerek birbirlerine sormuşlar. Bir kaç gün hiç bir şey anlıyamamışlar. Nihayet bir gün küçük dev:

— Siz gidin, bu gün ben kalacağım, bu işleri kimin yaptığını anlıyacağım, demiş. O gün kız yine çıkmış. Ortalığı süpürmüş, yıkamış, yatakları yapmış, tam saklanırken küçük dev onu kolundan yakalamış. Kız başından geçenleri birer birer deve anlatmış.

Dev de :

— Biz yedi kardeşiz, ben kardeşlerime sana dokunmamaları için yemin ettiririm, demiş. Akşam olunca devler gelmiş. Küçük dev onlara yemin ettirmiş ve sonra kızı getirmiş. Hepsi memnun olmuşlar ve ona kimseye kapıyı açmamasını söylemişler.

Bir gün cadı karı, kızın sağ olduğunu ve yerini öğrenmiş. Doğru eve gelerek :

— Narince kızım. Kapıyı aç yavrum, demiş.

Kız içerden, seslenmiş :

— Açamam kapı kapalıdır, demiş.

Cadı karı bunun üzerine :

— O halde parmağını göster bari, demiş. Kız parmağını göstermiş. Cadı karı kızın parmağına ağulu bir yüzük takmış. Kız da düşüp bayılmış.

Akşam devler gelmişler. Kapıyı çalmışlar. Fakat kapı açılmamış. Kırarak içeri girmişler. Narinceyi yerde yatıyor görünce öldüğüne hükmetmişler. onlarda âdet, ölüleri yıkamazlarmış. Gümüşten bir tabuta koyarak dereye salıverirlermiş. Narinceyi de öyle yapmışlar. Dere de padişahın bahçesinden geçiyormuş. Tabut gide gide bu padişahın bahçesindeki havuza girmiş. Şehzade tabutu aldırtmış. Bakmış ki içinde güzel bir kız yatıyor.. Tabuttan çıkartarak yıkattırmış. O sırada parmağındaki yüzüğü görmüşler. Hemen parmağından çıkarmışlar. Kız dirilmiş. Başından geçenleri birer birer şehzadeye anlatmış, mantarlı kızın üvey kardeşi olduğunu da ilâve etmiş.

Şehzade hakikati öğrenince mantarlı kızı çağırıp :

— Kırk at mı istersin kırk pıçak mı, diye sormuş. Mantarlı kız :

— Kırk at isterim ki binip babamın köyüne gideyim, cevabını vermiş.

Ahırın azılı atlarından seçmişler. Mantarlı kızı bu atların kuyruğuna bağlamışlar. Kız parça parça olmuş.

Şehzade Narinceyi nikâh ile almış, kırk gün kırk gece düğün yapmış Onlara masal...... Bizlere sağlık.

SABUR TAŞI

Evvel zaman içinde bir kadıncağızın on iki yaşında bir kızı varmış. Bu küçük kız mektebe gidermiş Günün birinde hocası yanına çağırmış :

— Kızım, Perşembe günü cemiyetimiz var. Giyin, kuşan, tak takıştır. Erkenden gel, demiş.

Perşembe günü olmuş. Kız güzelce süslenmiş ve erkenden mektebe gitmiş. Yavaşca yukarı çıkmış ve hocasının oturduğu odanın kapısını açmış, usulca içeri girmiş. Bir de bakmış ki hocası adam yiyor. Hemen odadan ters yüzüne dönmüş, merdivenleri dörder beşer atlıyarak sokağa çıkmış ve kaçmağa başlamış. Evini filân unutmuş, kale kapısından dışarı çıkarak bir köye vasıl olmuş. Köyde bir ihtiyar kadına tesadüf etmiş. İhtiyar kadın :

— Kızım nereye gidiyorsun? Diye sormuş.

Kızcağız başına gelenleri bu nur yüzlü ihtiyara anlatmış. İhtiyar da :

— Benim de kimsem yok. Bana evlât olur musun? Demiş.

Kızcağız buna memnun olmuş ve beraberce ihtiyarın evine gitmişler. Meğer bu ihtiyar kadın o köyün hocası imiş Ve bir konakta da ders verirmiş. Bu konağın hanım efendisi de oğlu için bir kız arıyormuş. Bir gün meseleyi hoca hanıma söylemişler, o da :

— Hanım efendi, benim bir kızım var, eğer arzu ederseniz size göstereyim, demiş.

Konak halkı bu habere çok memnun olmuş ve kızı konağa getirmesini söylemişler. Hoca hanım eve gidince kızını giydirmiş, kuşatmış ve konağa getirmiş. Oğlanı çağırarak kızı kendinesine göstermişler. Çocuk çok beğenmiş. Hoca hanım bir az daha oturduktan sonra kızını alarak evine gitmiş.

Hanım efendi, oğlunu çağırarak kızı beğenip beğenmediğini sormuş. Çocuk beğendiğini söyleyince söz kesilmiş ve derhal düğüne karar verilmiş. Perşembe günü gelin, oğlanın evine gitmiş. Aradan dokuz ay geçtikten sonra altın topu gibi bir evlât dünyaya gelmiş. Bir ay, iki ay derken çocuk altı aylık olmuş.

Bir gece çocuğuna meme verirken duvar yarılmış ve kızın karşısına eski hocası çıkıvermiş :

— Kız beni nerede gördün, diye sormuş.

Zavallı kız da :

— Çocuklara ders okuturken hoca efendi, diye cevap vermiş.

Hocası bu suali üç defa tekrar etmiş, daha sonra kızın kucağındaki çocuğu eline almış ve kıza da:

— Al senin ağzına bir parmak bal süreyim, demiş.

Kızın ağzına kan sürerek ortadan kaybolmuş, duvarda kapanmış. Kız hüngür hüngür ağlamağa başlamış. Bu sırada kocası uyanmış:

— Ne ağlıyorsun hanım? Diye sormuş.

Kız hiç bir şey söylememiş. Kocası ağzının kanını silmiş, ne kadar israr ettise de kız hiç bir şey söylememiş. Sabah olunca kayınvalde gelmiş. Beşikte çocuğu göremeyince kıza sormuş. Kız hiç bir şey söylememiş. Kadın israr etmiş, paylamış ve azarlamış, gene bir cevap alamıyınca kapıyı kapamış ve odasına çekilmiş.

Aradan dokuz ay geçtikten sonra bir çocukları daha dünyaya gelmiş. Nur topu gibi yavrucak dört beş aylık olunca kızın hocası gene gelmiş ve çocuğu alıp götürmüş.

Sabahleyin kayınvalde çocuğu beşikte bulamıyınca onu annesininin yediğini zannederek kızı atmağa karar vermiş. Fakat oğlunun yalvarmalarına dayanamayıp vaz geçmiş;

— Haydi bu sefer atmıyorum, eğer bir daha yerse atacağım, demiş. Bu vaka da unutulmuş. Aradan dokuz ay daha geçtikten sonra gene bir çocukları dünyaya gelmiş.

Hain hoca tekrar gelerek bu çocuğu da almış, götürmüş. Uzatmıyalım... Kayınvalide bu sefer kati surette kızı atmağa karar vermiş ve bunu oğluna söymiş.

Zavallı çocuk karısını çok sevdiği için onu sokağa atmağa kıyamıyormuş. Annesine:

— Ben onu bir mağaraya kaparım. Daha iyi olur, demiş.

Kadın buna razı olmuş. Cocuk kızı alarak bir mağaraya götürmüş. Kalın bir direğe bağlamış. Altına da bir pösteki koymuş. Hergün bir tas çorba ve bir fincan su veriyormuş. Kız da ağzını açıp bir tek kelime söylemiyormuş.

Aradan üç sene geçtikten sonra kadın oğlunu evlendirmeğe karar vermiş. Kız aramışlar. Nihayet güzelce birini bulmuşlar Nikâhları kıyılmış. Gelin Perşenbe günü oğlanın evine gelmiş. Çocuk fırsattan istifade ederek mağaradaki kızın yanına gelmiş:

— Karıcığım, evleniyorum, çocukları niçin yediğini söyle de seni affedeyim. Onunla evlenmiyeyim, demiş.

Fakat kız hiç bir şey söylememiş. Yalnız:

— Bana bir sabır taşı, bir sünger, bir de kara saplı bir pıçak getir, sana Allah rahatlık versin, demiş.

— Devam edecek —

Naki Tezel

ISPARTADA KULLANILAN "ATA„ SÖZLERİ

— 40 inci sayıdan kalan —

1 — Fıkaraya sakın da geç, zengine sürün de geç.
2 — Önünü bür et arkanı gür et. *Bür=bürümekten kaplamak maeasına*
3 — Ümidin kalacağına emeğin kalsın.
4 — Kadın var buğday ununu taş eder. Kadın var arpa ununu aş eder.
Şekibe

5 — Katırcıoğlu ağlayarak geleni güle güvene yollar. *Nuri Katırcıoğlu*
6 — Yerde alıb gökte savuruyor.
7 — Alevinden pilavı görünmiyor.
8 — Yerde alıb tepede sulanıyor. *Balikesir*
9 — Gül kuşu gülde çöl kuşu çölde.
10 — İnsan beleye beleye, köpek yalaya yalaya büyür.
11 — Koca öküzün ölümü samandan olsun.
12 — Benim derdim oyunla manada,senin derdin inelke danada.
Mana— Oyunlarda alınan bahşış

13 — Gökten paldum yağsa bir danesi boğazımıza geçmez. Veya gökten deve yağsa bir tüyü bize düşmez.
14 — Kadı yeryüzü — Bıldır bıldır eder gözü.
15 — Aşk ağlatır derd söyletir.
16 — Yelli günün kuytusu, yağmurlu günün yukusu.
17 — Erdir adamı ağratan, erdir adamı karartan.
18 — İyi meyvaya kurt düşer.
19 — Eli bağlı, dili yağlı.
20 — Sağolsun, beter olsun.
21 — Ne yer ne yedirir kokarını avrat,hem yer hem yedirir şekerini avrat.
22 — Yağın durusunu, odunun kurusunu, unun arısını kiraz zamanı hazırlamalı.
23 — İşgilli büzük dingilder
24 — İyi evlâd tutar ananın malını, kötü evlâd satar ananın malını.
25 — Evin koyun çeltik kuzular«*hayırlı koyun vakitsiz kuzular manasına*»
26 — Evmekle menzil alınmaz.
27 — Sabır selâmet, evmek elâmet elâmet. *Elâmet = fesad.*
28 — Köpeğe dalanmaktansa ormanı dolanmak iyidir.
29 — Yaprağa yapış atlas olsun, toprağa yapış altın olsun.
30 — Allah yolumuzu soysuza, damarsıza düşürmesin.
31 — Kırkım vakti değil ki sana yün vereyim. (*Kırkım vakti ,koyunların yünlerini kırpma zamanı*

32 — Kişi ne söylerse kendine söyler.
33 — Allah çılbır pekliği versin. *Çılbır — yular.*
34 — Gün var ayı besler, ay var günü besler.
35 — Alliyı aldım koynuma, sarıyı sardım sineme
36 — Olmayası iş düşünmedik hal.
37 — Güzel görünür, çirkin burunur
38 — Tıngır elek tıngır saç, elim hamur karnım aç.
39 — Altın babası ölmüş, oğlan babası ölmemiş
40 — Kayna kahbe oğlunun pazarı kayna çuvaldızı bulan buldu.
41 — Çalpan çarık gön yamalık.
42 — Bir ayağı dünyada, bir ayağı sinnede. *Sinne* = *mezar* .
43 — Evi baca milleti hacı ile hoca bitirir.
44 — Kösen barışır ölen toprağa karışır.
45 — Ay ışığında kestane silkelenmez.
46 — Sana verdim bir öğüt ununu elinde öğüt
47 — İnsanı sevdiren huyu, bıçağı kestiren suyu
48 — Kendi güzele kırk günde doyulur. Huyu güzele kırk günde doyulmaz.
49 — Var var kullar sultan olur
50 — Vara vara vardık bir çorak yere
51 — Sel aktığı yere gene akar. *Allah kapadığı kapuyu gene açar* manasına
52 — Kış gününün ıssısında kaldık. Yarın bizden parasını alır. Sıcak kış günleri için söylenir. Yani hava bu gün sıcak amma yarin acısını gene bizden çıkarır.
53 — İncelir incelir üzülmesi beze gelir.
54 — At yedi günde, it yemediği günde zayıflar
55 — Ata et, ite ot verir
56 — İyilikten, götülük olmasaydı öksüze bıçakzdı.
57 — Zemheriden sonra yağan durmaz doğan ölmez.
58 — Ağaran varken kararana kim bakar
59 — Martta yağmasın, nisanda durmasın
60 — Var evi kerem evi, yok evi verem evi
61 — Ağa eşekte,
62 — Aşa gelmez,kaşk gelmez
63 — Tarlanın eve yakını, atın yere yakını kadının ere yakını
64 — Bölük koyun kata koyacağına satakoy

65 — Sade sudan zerde olmaz bol kazana girmeyince
Hazır akçe tez tükenir arkasından gelmeyince

66 — Devecile konuşan kapusunu büyük açar

67 — İyi gümüşe pas yapışmaz.

68 — Ekli kuyruk tez kopar.

69 — Köpek ne kadar siyse deniz murdar olmaz

70 — Ay gören yıldıza tapmaz.

71 — İstenilen yere gitmekten ar eyleme, istenilmedik yere gidib de dar eyleme

72 — Deli deli akanı bura bura tıkarlar.

73 — Etler içinde koyun, erkekler içinde kayın, Altınlar içinde yaldız,
Kaldınlar içinde baldız.

74 — Kötü söz sahibinindir.

75 — Kocana göre bağla başını, harcına göre pişir aşını.

76 — Dişle lezzet, kocayla izzet.

77 — Kartallar döğüşsün, bir sehim bize düşsün.

78 — Arık atlamaz, köprü gezmez eşek.

79 — Boyu uzun böğrü boş, tut kulağından çifte koş.

80 — Yanmış harmandan oşu alınmaz.

81 — Aramakla güzel bulunmaz.

82 — Kadın erkekle bir arada duramaz, durursa da erkeğin hatırını kıramaz, dokuz ay on gün sonra çıkar bir çıplak yaramaz.

83 — Oğlan anası minder yaması.

84 — Dün cin olmadan bugün ağızmı çarpıyor.

85 — Tavuk var kazdan güzel,gelin var kızdan güzel.

86 — Ölüyü örterler, deliyi dürterler.

87 — Nezaketten bihaber ey palamut ağacı. Yılda bir meyva verir o da tabaklar harcı

88 — Elimi sallasam ellisi, ağzı yüzü bellisi. *Bir kız istenilipte verilmediği zaman söylenilir.*

89 — Pakça almalı pakça damarlı'ya dilli olmalı ya dilber olmalı «*evlenecek kızlar için söylenilir.*»

90 — Kork aprilin beşinden, öküz ayrılır eşinden.

91 — Aldı sattı islâm köyün imamı. *İsparta*
Aldı sattı peçeneğin imamı. *Ankara*
Aldı sattı Ortaköyün imamı. *İstanbul*

92 — Erkek seldir, kadın göldür.

93 — Islandım, kurudum sel beni neyler, yitirdim namusu el beni neyler

94 — Damdan düştü şappadak, hanım oldu şıppadak. *Sonradan gören kadınlar için zöylenir.*

95 — Cevizle ekmeği yemesi, güzelle muhabbet etmesi.
96 — Saç yanar, sacayak yanar, üstündeki bezdirme de yanar.
97 — Sütlü inek süsken olur.
98 — Hamamda kurnam, düğünde sedirim belli. *Kavga esnasında kadınlar birbirine süylerler.*
99 — Vardım baktım hacı Ömer, oturmuş kürkün yamar, ben ondan güz yünü umarım, o benden yapağı umar. *Güz yünü kısa,yapağı ise uzun ve güzel olur burada ben muhtacım o benden beter manası anlaşılıyor.*
100 — Sağdım sütünü, okşadım budunu, sağmadım sütünü, kör inek koydum adını.
101 — Elin gözü deveyi çömleğe, insanı kabre sokar.
102 — İssısine gereyken mescidine haram (Bana lâzımken ile ne yapabilirim) *issısına gereken, sahibine gerekirken demektir.*
103 — Dama direk göğe direk mi oldun?
104 — Çok gezen boka basar.
105 — Elin aşta iken gözün eşte olsun.
106 — Keşe meşine karasıya çalışıyor. *Derdin birbirine karışması.*
107 — Mekkeden gelir hacılar, yürekten çıkmaz acılar.
108 — Sofrada elini, mecliste dilini tut.
109 — Sağ göz sağlığa, sol göz varlığa.
110 — Zengin buludu mubarek ola, fakir buldun nerden bula.
111 — Önce sınarlar, sonra kınarlar.

Hikmet Turhan Dağlıoğlu